

Birinci Dünya Savaşı'nda İdil-Ural Türkleri

ASYA TABURU - IV

Yazan: Asya Taburu Çavuşlarından Lütfullahoğlu
Türkiye Türkçesine Aktaran: İlyas Miftakhov

IX

Kurban bayramı yaklaştı. Gelen haberler İngilizlerin bayram günü üzerimize hücum edeceklerini bildiriyordu. Bazı günlerde bizim önümüzdeki nöbet tutan askerler onlarla çatışıyorlardı. İngiliz kuvvetleri Felluce'den Fırat Nehri'nin sağ tarafına geçtiler. 18 Eylül'de kurban bayramı olduğundan, her ihtimale karşı ilerideki müşahede/gözetleme tepesine gruptan bir bölük asker gönderildi. Gece yarısı geçtikten sonra bizim asker düşmanın ön saftaki kuvvetleri ile çatışmaya başladı. Birkaç saat geçti. O zaman zarfında arkadaşları askerlerimiz de toparlandılar, hazırlandılar. Sabah namazı vaktinde bizim bütün askerlerimiz hendek üzerindeki müstahkem mevkiye yerleşmişlerdi. Öndeki askerler de geri çekilerek müstahkem mevkiye girdiler. Düşman öndeki dağdan kara bulut gibi aşağıya doğru inmeye başladı. Şimdi bizim hızlı ateş eden toplarımız da vardı. Fırat Nehri'nde duran gemilerdeki büyük toplarımızın da yardımıyla düşman üzerine çok güçlü ateş açtık. Bizim top ve oklarımız altında onlar bizim mevkiye doğru yaklaşamadılar ve sağ kanadımıza, çöle doğru yöneldiler. Düşmanın kuvvetleri bizden kat kat fazlaydı. Verilen bilgilere göre, onlarda 20 binlik 2 piyade fırka, 2 binlik bir süvari fırka, 60 top, 100 makineli tüfek, otomobiller ve uçaklar vardı. Müşahede tepesinde onların ağır topları yerleştirilmiş ve onlar bizim **Ramadiye** yanında, hurma ağaçları arasında duran arabalarımızı, yine Fırat Nehri'ndeki gemilerimizi de topa tutuyorlardı.

Saat 12 oldu. Düşmanın hafif topları birden bizim sağ tarafımızdan yaklaşmaya başladı. Bir hain Arap aşireti onları bizim sağ tarafımıza geçirmişmiş. Hendegün göl ile birleştiği yerde yapılan yoldan düşman güçleri sağ kanadımızdan bizi çembere almıştı. Akşam yaklaştı. Düşman otomobilleri bizim arkamızdan **Ramadiye**'ye geçmek için çabalamaya başladı.

Buna rağmen, bizim askerin güveni hiç sarsılmadı ve yerinden hiç çekilmedi. İngiliz kuvvetleri bir adım bile ilerleyemediler. Fırat'ın öbür tarafında duran vapur ve gemilerimiz hiç aralıksız ateş ediyorlardı ve böylece bizim fırkaya arkadan saldırmak isteyen düşmana engel oluyorlardı. O vakitlerde ben kırdı yapılan fırında askerlere ekmek pişirtmekle meşguldüm. Bizim yük arabalarımızın düşman tarafından ele geçirildiğini gördükten sonra, biz bütün aşçılarla birlikte çabucak nehrin öbür tarafına, vapurların yanına geçtik. Sonra malûm olduğuna göre, yük arabalarına

doğru ilerleyen asker düşman olmayıp, bizim İngiliz giyimleri giyen kendi askerimiz olduğu ortaya çıktı. Biz gemidekilerle beraber tekrar silahlarımızı elimize aldık.

Düşmanın hiç durmadan devam eden top ateşine bizim gemilerimiz dayanamadı. Biz çabucak onları bırakıp sahile çıkarak bir yerlere sığındık. Karanlık çöktü. Düşmanın demir çemberi içinde bütün asker korkunç dakikalar geçiriyordu. Karanlık çöl aç kurtlar ve kendilerine fırsat kollayan silahlı bedevi gruplarla dolmuştu. Bu sonuncuları için herhangi bir tarafın yenilmesi gerekiyordu. Onların bütün istedikleri yenilerek kaçmakta olanların üstlerine atılarak onların silahlarını, elbiselerini ve paralarını soymaktı. Gece yarısında grup ku-

mandanı Ahmet Bey'e adam gönderilerek son vaziyet hakkında malûmat alındı. Grup kumandanı, askeri etraftan çembere almış olan düşman üzerine aniden hücum ederek, onun safını bozup fırkayı kurtarmak fikrindeydi. Biz bütün gece bekledik, hücum gerçekleşmedi. Ertesi gün bizden kat kat fazla olan düşmanı yenmeyi düşünmek çok zordu. Gece yarısından sonra zabıtamız Ahmet Bey'den emir aldı: Tan yeri ağarmadan bütün gemileri yakmak ve kendimiz Fırat Nehri'nin el-Cezire tarafından **Heyet**'e doğru hareket etmemiz gerekiyordu. Hepimiz yüz kişiye yakındı, yola koyulduk. Bizim grubun arkasından gelen İngiliz savaş otomobilleri, fenerleriyle etrafı aydınlatarak civarı kontrol ediyorlardı. Yolda pek çok

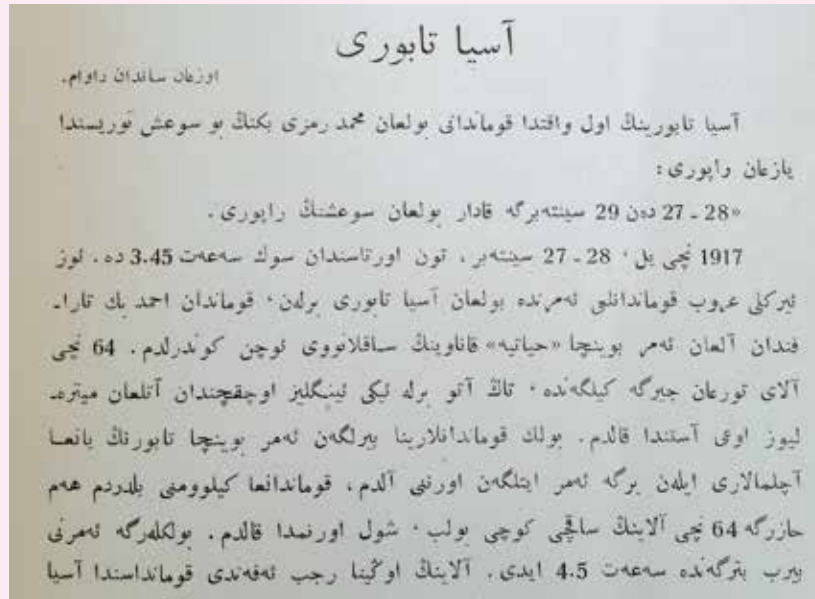
bedevi çadırlarıyla karşılaştık. Onların hepsi silahlı, eğer güçleri yetseydi anında üzerimize saldırarak bizi çırıl çıplak gönderirlerdi. Sabahleyin **Heyet**'e ulaştık. Biraz sonra geride kalan bazı arkadaşlarımızın geldiği görüldü. Onlar sürünerek, hayvan gibi dört ayakla geliyorlardı. Bizi şaşırtan bu görüntünün sebebi çöl dikeniymiş. Onların bacakları, kolları kanıyordu. Onları yolda bedeviler kandırarak kendi çadırlarına çağırılmışlar, yemek ikram edip onlar uyuduktan sonra bütün eşyalarını alıp çırıl çıplak göndermişlerdi. Bu zavallılara bakınca gözyaşlarımızı tutmak zordu. Biz **Heyet**'e gelir gelmez oradaki silahları korumaya başladık. **Ramadiye**'deki askerlerimiz yenilirse, bir iki saat içerisinde düşmanın savaş otomobilleri buraya ulaşacaktı. **Heyet**'te onlara karşı koyabilecek güç yoktu. Etrafımız soyguncu eşkıya bedevilerle doluydu. Köylüler ve memurlar onlardan korkuyorlardı. Akşama doğru fırkadan Yüzbaşı Tefvik Bey'le Asya Taburu'nun Üçüncü Bölük Kumandanı Recep Bey ve birkaç asker gelip çıktılar. Onlar, fırka düşman eline esir düştüğü zaman oradaki kargaşadan faydalanıp Fırat Nehri'ni yüzerek geçmişlermiş. Onlarla beraber suya giren başka askerler düşman ateşi altında ölmüşler. Bu kurtulanları da yolda bedeviler soymuş...

Düşman elinden kurtulanların dediklerine göre, fırka en son ana kadar vatan uğrunda kendi görevini yerine getirmişti. Bu savaşın en zor kısmı Asya Taburu'nun ikinci bölümüne denk geldi. Bu bölük öğlene kadar uzayan savaşta dört defa düşmana karşı süngü hücumu yapmıştı ve 200 kişiden sadece 30 kişi sağ kalmıştı. Sağ kalan arkadaşların birisi bu savaşı şöyle anlatmıştı: *"Son dakikalarda düşman pek yumuşamıştı ve çok korkmuştu. Eğer biz biraz daha fazla karşı koyabilseydik düşman hiç şüphesiz yenilecekti. Biz neden düşmana teslim olduk? Bütün çabalarımız boşa gitti. Dördüncü hücumdan sonra artık bizim gözlerimize önümüze yatan şehitlerimizden başka bir şey görünmüyordu. Biz onların yanından gitmek istemiyorduk, onlar gibi şehit olmak istiyorduk. Savaşın böyle sıcak zamanında grup kumandanı Ahmet Bey ne diye teslim bayrağını kaldırarak bu ateşi söndürmüştür. Bütün cephe askeri birbiriyle karışmış, onlar kendi kendilerine süngü hücumları yapıyorlardı. Onların kumandanları yanlarındaki şehitleriydi. Tabur kumandanı Remzi Bey'in üzerindeki elbisesi düşman mermisiyle elek gibi delinmişti. Böyle candan savaşan kuvveti, düşman eline teslim ederek kanlarımız boşuna dökülmüş oldu."*

Gerçekten de bu savaşlarda grup kumandanı Ahmet Bey'in hataları yok değildi. **Ramadiye**'de

altı ay kalınmasına rağmen Fırat Nehri üzerinde muvakkaten de olsa bir köprü yapılmamıştı. Orada bir köprü olmuş olsaydı asker bu kadar çabuk düşman çemberi içerisinde kalmaz ve nehrin diğer tarafına geçmek için yol kalmış olurdu. Yine düşman tarafından çevrildikten sonra da tedbir almadı. Ertesi gün cehennem gibi bir savaşı beklemeden gece karanlığından faydalanarak, arkaya doğru hücum etseydi, o çok az şehitle beraber askerini de esirlikten kurtarabilecekti. Ahmet Bey çok yumuşak bir kumandan olduğundan bunların hiçbirini yapamadı. Kendisi Bağdatlı bir Arap olduğundan belki bütün Irak'ın İngiliz eline geçmesini istemiştir. Gerçekten de, İngilizler onu **Bağdat**'a getirilmesinden sonra hemen serbest bırakmışlar.

Yana Millî Yol, Sayı:9, Berlin, 1932.

X

Asya Taburu'nun o zamandaki kumandanı Muhammet Remzi Bey'in bu savaş hakkında yazdığı raporu:

27-28 den 29 Eylül'e kadar olan savaşın raporu.

1917 yılı 27-28 Eylül, gece yarısından sonra saat 3.45'te, serbest grup kumandanlığı emrinde olan Asya Taburu ile kumandan Ahmet Bey tarafından alınmış emre göre **Hayatiye** hendeğinin korunması için gönderildim. 64. Alayın bulunduğu mevkiye ulaşıldığında, tan aydınlanması ile iki İngiliz uçağı tarafından atılan makineli tüfek mermileri altında kaldım. Bölük kumandanlarına verilen emirlere göre taburun kenara doğru açılmalarıyla beraber emredilen mevkiyi aldım, kumandanlığa

geldiğim hakkında haber verdim ve şimdilik 64. Alayın koruyucu gücü olarak şu mevkiye kaldım. Bölüklere emir verilmesi tamamlandığında saat 4.5 idi. Alayın sağına Recep Efendi kumandasında Asya Taburu'nun 3. Bölüğü hendeklere gönderildi. Bu zabıta vekili Hâdi Efendi kumandasında olan 4. Bölüktü. Bu vakit düşman bütün gücüyle üzerimize top ve mermilerini yağdırmaya başladı. Düşmanın bu kuvveti önümüzdeki *Müşahede Tepesi*'nin şimalindeki hurmalıklara doğru, ikinci bir kuvveti *Müşahede*'nin güneyine, üçüncü bir kuvveti bizim esas kuvvetimiz üzerine doğru yürümeye başladı. Bizim bütün cephemiz güçlü ateşle düşmana karşı duruyordu. Savaşın gidişatını bir alay kumandanı Emin Bey'le beraber çok açık görüyorduk. Benim taburum, grup kumandanlığının emriyle 64. Alay kumandanı emrine verilmişti. Alay kumandanı emrine göre mülâzım Rıza Efendi kumandasında olan bir bölük yine hendeklere gönderildi. Korumada şimdi sadece ikinci bölük kaldı. Bu bölüğün takım kumandanı mülâzım Hayreddin Efendi'ye bildirip kendim hendeklerdeki bölükleri teftiş etmek için gittim. Savaş gittikçe şiddetleniyordu. Bütün emirler tam zamanında gerekli yerlere ulaşıyordu. Düşman hiç durmadan her taraftan gelmeye devam ediyor ve *Hayatiye* hendeğinin sağında olan tepelere doğru akıyor ve böylece bizim cephemize yaklaşıyordu. Akşam saat 7.5'ta alay kumandanı emriyle taburun muhafız bölüğü ile hendekteki üçüncü bölüğü alarak öndeki hendeklere yerleştirdim. Taburun birinci ve dördüncü bölükleri 64. Alay kumandanı emri altında eski yerlerinde kaldılar. İki bölük de gerekli mevkilere yerleştirdim. Onlar içerisinde birliği korumak için tayin edilen muhafızların duracak yerlerini kendim tayin ettim. Kendim ikinci bölük ile 181. Alayın 3. Taburundan teslim alan hendeklerdeki telefon yanındaydım. Konuşmalar bu telefonla yapılıyordu. 181. Alaydan iki tabur düşman cephesini yarma emri almışlardı. Biz gelecek emri bekliyorduk. Kumandanlıktan alınan emirde gece yarısı sessizce grup bütün yükleriyle beraber karanlıktan istifade ederek geri çekilecekti. Lâkin düşman cephesini yarmak işi başarısız oldu. Alay kumandanının emriyle, ben mevkiimde sonuna kadar kalarak, düşmana bir adım bile yer vermemek için çaba göstermeliydim. Sabahleyin düşman üç koldan üstümüze yürümeye başladı. Sadece topçularımızın başarılı ateş etmeleri onları durdurabildi. 181. Alayın bizim sağımızdaki taburu düşman eline esir düştü. Böylece bizim sağ kanadımız açıldı. Düşmanın bizden defalarca fazla olan kuvvetleri üzerine süngü hücumu yapılması emrini verdim. Allah'ın yardımıyla muvaffak olduk. Düşmandan 80 kişi esir düştü. Bunlar içerisinde bir

Hintli yüzbaşıyla iki mülâzım vardı. Bunlardan başka iki makineli tüfek, üç araba silah aldık. Bunların hepsi alay kumandanlığına gönderildi. Saat 10 oldu. Bundan sonra yarım saat içerisinde ikinci bölük dört defa süngü hücumu yaptı. İkinci hücumda bölük kumandanı Hayreddin Efendi'yle ikinci takım zabıtası Sadık Efendi ve 14 kişi şehit düştü ve 11 kişi yaralandı. Bundan sonra ikinci bölük kumandası takım zabiti Ata Efendi'ye verildi. Dördüncü süngü hücumundan sonra 200 kişilik bölükten sadece 30 kişi kalmıştı. 6-7 yüz metre gerimizde olan toplarımızın düşmanlar tarafından tamamen kırılmasına kadar savaşı devam ettirdim. Ben her taraftan çevrilmişim. Grubun teslim bayrağını görüp kalan askerlerimle savaşa savaşa grubun bulunduğu yere gittik. Oraya geldiğimi grup erkân-ı harp yüzbaşısı Tevfik Bey'e haber verdim. O üzerime yüklenmiş vazifeyi çok iyi yerine getirdiğimi ve Asya Taburu'nun bu savaşta çok büyük kahramanlıklar gösterdiğini bütün zabitler önünde söyledi. O bundan sonra düşmana teslim olmaktan başka çare kalmadığını söyledi. Askerler toplanmış, silahlar yığılmıştı. Ben kendi üzerimde olan son görevimi hatırlayarak, çabuk silahları bozarak mermilerin yere gömülmesini emrettim. Saat 11.45 idi. Düşman hiç durmadan burada toplanmış asker üzerine ateş ediyordu. O topların birisi üzerimize düştü ve bize esir düşmüş Hint ve İngiliz zabitleriyle beraber iki Hint askerini öldürdü. Biz de üç şehit ve birkaç yaralı verdik. Şu kargaşa içerisinde Yüzbaşı Tevfik Bey'le taburun üçüncü bölük kumandanı Recep Efendi'nin kaçıp gittikleri anlaşıldı. Bizim bütün güçlerimiz teslim oldu. Bütün asker *Ramadiye*'ye getirildi. 1917 yılı, 29 Eylül, saat 12.5 idi.

Gözümle gördüğüm vakıalar bundan ibaret olduğunu söyleyen işbu rapor takdim kılındı.

Asya Taburu Kumandanı
Muhammet Remzi

Ramadiye'de esir düşüp Bağdat-Basra yoluyla Hindistan'a gönderilen arkadaşların hatıralarını kendilerinin yazmalarını rica ederek, bu savaşta esir düşmeyen Asya Taburu'nun bundan sonraki hizmetlerine geçiyorum.

Yarın Millî Yol mecmuasının bundan önceki sayısında Asya Taburu'nun esir düşmeyen kısmının *Ramadiye*'den *Heyet*'e nasıl ulaştığını yazmıştım. Biz 22 Eylül'e kadar *Heyet*'te kaldık. Grubumuz İngiliz eline düştükten sonra, düşmanın birazdan buraya da gelmesi bekleniyordu. Şu çıplak askere buradaki ambardan ellerine birer tane paslanmış silah, üzerlerine birer palto, birer pantolon verilerek düşman yolu yönündeki hendeklere gönderildi.

Ama sadece bunlarla *Heyet*'i savunmak mümkün değildi. Kaçıp gelen bazı askerlerin *Heyet*'e girmeden geçmeleri hakkında da haberler geliyordu. Bundan dolayı biz çavuş arkadaşlar bir toplantı yaptık. Asya Taburu'ndan olan giyimli ve silahlılar *Heyet*'te kalmalı kararına vardık. .

Başçavuşlardan Kırmılı İlyas ile Kazanlı Selahaddin ve birkaç asker, yine çok sayıda memurların aileleriyle bir kabile şeklinde akşam yola çıktık. Kafilede jandarmalardan başka hiç kimsede silah yoktu. Var olan bütün silahlar *Heyet*'te kalan arkadaşlarımıza verilmişti. *Heyet*'den çıkıp birkaç saat yol aldıktan sonra bize bedevî Araplar hücum ettiler. Atlar silah seslerinden ürüp arabaları çekip kaçtılar. Kadınlar bağıyor, çocuklar ağlıyordu. Bütün yol arabalardan dökülmüş eşyayla doldu. Lâkin Araplar bizim kabilemizi tamamen çembere alamadılar. Biz ilerledik. Fakat yolda dökülen eşyalarımızı Arapların eline düştü. Sabahleyin *Hadise*'ye geldik. Burada Fırat grubunun Almanlar tarafından idare edilmekte olan telsiz telgrafları vardı. Onların muhafızı da Asya Taburu'ndan alınan 30 kişilik bir gruptu.

30 Eylül'de *Salihîye*'ye geldik. Buradan akşam yola çıktık, ama gece karanlığında yolumuzu kaybettik. Yolsuz gidildiğinde Araplar eline düşmek korkusu da yok değildi. Elimizde sopadan başka silah olmadığından yolsuz yerden gitmeye razı olmayarak tekrar *Salihîye*'ye dönmeye karar verdik. Biz burada başka yolcuları bekledik. Birazdan iki develi yolcu geldi. Bunlar Acemi Paşa'nın adamlarıymış. Irak savaşında her taraftan hücum ederek İngilizleri yoran bir Arap şeyhi vardı. Türk hükûmeti onun bu işini takdir ederek ona paşalık rütbesi vermişti. İşte bu gelenler şu paşanın insanlarıymış. Biz onların develeri yanında uyuduk. Ertesi gün onlara durumu anlattık. Onlar da bizimle birlikte gitmeyi kabul ettiler.

Yana Millî Yol, Sayı:10, Berlin, 1932.

XI

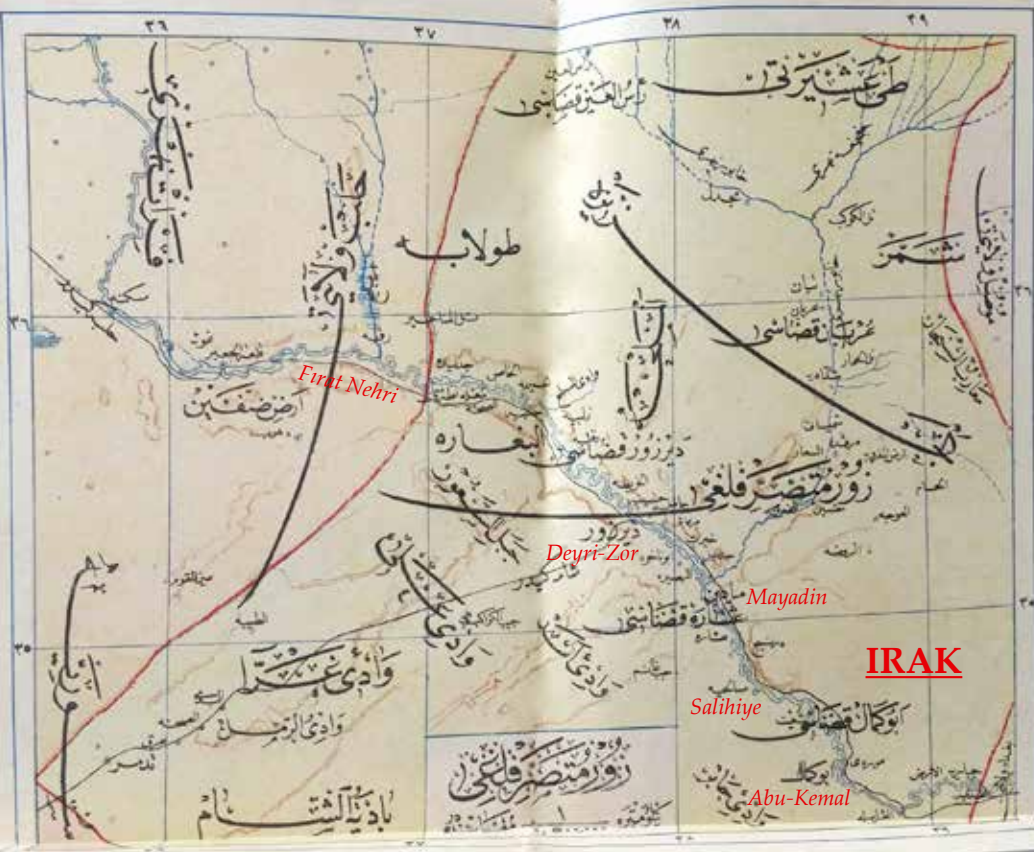
Salihîye'den çıkıp biraz gittikten sonra yoldaşlarımız olan Araplar bizim yaya olarak yavaş gitmemize dayanamayarak, bizi bırakıp ileri gittiler. Biz onlara seslenerek, bizi geride bırakıp gitmemelerini rica ettik. Araplar bizi de develerine bindirdiler. Develer bir kamburlu idi. Deve sahipleri eyer üzerinde, biz deve sırtındaydık. Fakat orada oturmak zordu, biz hiç durmadan arkaya doğru kayıyorduk. Ben her şeye rağmen dayanmaya çalışıyordum. Yoldaşım Nuri Bey hiç dayanmadı. O *Samara* şehrinde büyümüş olduğundan atta gezmeye alışmamıştı. O kendisinin oturduğu

yerden bıkmış ve hiç artık dayanacak hali kalmamıştı, deveden indi. Yoldaşımı kum sahrasında yalnız bırakmamak için ben de indim. Araplar bizi beklemediler, geçip gittiler. Biz adımlarımızı hızlandırarak onların arkasından yetişmeye çalışsak da geride kaldık. Araplar gözden kayboldular.

Biz sadece ikimiz çöl ortasında yol üzerinde kaldık. Biraz gittikten sonra sağ taraftaki tepe arkasından bir Arap çıktı ve: "*Kıyf ya Ahi!*" (Ey Arkadaş dur!) diye bağıarak bize doğru yaklaşmaya başladı. Biz yolumuza devam ettik. Arap elindeki silahını bize doğrultarak ateş etmek istedi. Biz durmadık. O elinde silahıyla koşarak bizim yanımıza geldi ve bizimle beraber yürümeye başladı. Kafasındaki örtüyle ağzını burnunu örtmüş, sadece gözleri açık kalmıştı. Bu Arap'ın bizim için bir dost olmadığı belliydi. Bize onu yok etmek zor olmazsa da, bu çöl ortasında bedevî Araplardan kurtulmanın mümkün olmadığını düşünerek onun hiçbir hareketine karşı gelmedik. Şu korkunç yolda yirmi dakika kadar yürüdük.

Yolumuz bir vadiye gelip çıktı. Arap bize: "*Kıf!*" diye emir verdi. Durduk. Arap silahını bize doğrulttuğu halde ilk önce çizmelerimizi, elbiselerimizi ve en son başlarımızdaki börtüklerimizi çıkarttı. Arap geldiği yoldan geri gitti. Biz yalın baş, yalın ayak, sadece içlik elbiseyle yürümeye devam ettik. Yolumuz yine bir düz yere çıktı. Fırat Nehri'ne yaklaşırken *Anah'a* gitmekte olan Araplarla karşılaştık. Onlara katılarak yolumuza devam ettik. Onlar bizim durumumuzu görererek, bizle dalga geçip güldüler. Bizim ceplerimizi aradılar. Birisi elinde sopayla gelip bizim gömleklerimizi çıkartmak istedi. Başkalarının araya girip bizi savunmasıyla bıraktılar. Artık sakinleştik diye düşünürken birisi gelip eşeğini kovalamak için Nuri Çavuş'un elindeki değneğini aldı. Onun hurma ağacından olan değneğin içinde iki lira kâğıt parası vardı. O da değnekle birlikte gitti. Huda'ya bin şükür, benim değneğim elimde kaldı. Bende değneğimin bir ucuna beş lira saklamıştım.

Bizim artık soyulmaktan korkumuz kalmadığından bedevîlerle beraber gidiyorduk. Şimdi benim için en önemli olan şey elimdeki değneğimdi. En çok eşekli Araplardan sakınmak gerekiyordu. Nuri Çavuş kendi değneğini alan Arap'ı takip ederek belki bir yerde bırakır da alırım diye gözetliyordu. Böylece öğlene kadar yürüyüp *Anah'a* ulaştık. Lâkin Arap Nuri Çavuş'un değneğini hiç bırakmadı. Biz *Anah*'ta Selahaddin Çavuş'la Kırmılı İlyas Çavuş ve pek çok neferlerle beraber onbaşlılarıyla karşılaştık. Sağ salim buraya ulaştığımız için hepimiz sevindik. Bizi yolda bırakıp giden Acemi

şu perişan halimize baka-
rak sefaletimize nihayet
vermenizi ve bizi arkadaş-
larımızdan ayırmaksızın
şimdilik başçavuşlarımızın
emri altında bir bölük teş-
kil edilmesine müsaade bu-
yurmanızı ve kudretimize
muvafık bir hizmet vermek
için lâzım gelen makama
müracaat buyurmanızı rica
ve istirham eyleriz efendim.

13 Ekim 1917 senesi.
Asya Taburu çavuşların-
dan: Selahaddin, İlyas, Hi-
dayet, Nuri, Muhammetrah-
him, Şehidullah.

Bize üç gün sonra
cevap geldi. **Anah**'ta
olan bütün arkadaşlar
Fırat'ın yukarı tarafında-
ki **Deyri-Zor** sancağına
gidip orada toplanacak-
lardı. Bir akşam hepimiz

Paşa'nın adamları bizim bedevîler tarafından so-
yulduğumuzu görerek çok acımış gibi oldular.

Anah'taki arkadaşlarla danışarak bundan son-
ra ne yapmak lâzım olduğunu düşündük. Biz ça-
vuşlar Asya Taburu'ndan kalan Türk-Tatarların
başka alaylara bölünerek kaybolmalarından kor-
kuyorduk. Bunun için mümkün olduğu kadar bir
birimizden ayrılmamaya çaba göstermeye karar
verdik. Bu hususta **Anah**'ta bulunan mektup ku-
mandanına bir yazı yazdık:

"Fırat Hat Kumandanlığı Cânib-i Âlisine

Efendim,

Zât-ı Âliniz pederimiz makamında olduğunuz için
aşağıdaki beyan edilen halimizi nazar-ı dikkate almanızı
rica ederiz.

Belki zatınıza malumdur, biz Asya Taburu'nun Türk-
Tatarları, Moskof tebaası ve Moskof'un askeri olduğum-
uz halde kardeşlerimizi kurtaracağız diyerek Türkiye
hükûmetine gelip hizmet ediyoruz. Buraya bizi hiç kimse
gelmeye mecbur etmedi. Kendimiz isteyerek geldik. Bir bu-
çuk senedir Türkiye'de hizmet ediyoruz. Zannederiz ki,
hiçbir kusur etmedik. Şimdi tam bir senedir bu Irak cephe-
sindeyiz. Buraya geldikten sonra hükûmete karşı isyan eden
Hale ve civarındaki Arapları teskin ettik. Ondan sonra Fırat
grubuna merbut olarak iki defa İngilizlerle harp ettik. Evvela
galip, ikinci muharebede mağlup olarak pek fena bir halde
İngilizlerin elinden kurtularak aç ve çıplak bir vaziyette bu-
raya geldik. **Anah**'a geldikten sonra halimize bakan olmadı.
Şimdi buradan elbisesiz, yersiz, açıkta Fırat kenarında ya-
tıyoruz. Şimdi bir para kıymetimiz kalmadı. Lütfen bizim

erzak ve elbiseler alarak yola çıktık. Ertesi gün akşam
Mihneviye'ye geldik. Orada hükûmet ambarından baş-
ka hiçbir şey yoktu. Erzakımızı alarak yine yolumuza
devam ettik. Oradan **Ebu Kemal**'e, oradan **Mayadin**'e
geldik. Biz hepimiz 57 kişiydik. Bundan dolayı yolda
soyulmaktan korkmuyorduk. Yolda erzakımız biterse
bedevî Arapların çadırlarına gidip alıyorduk. Fakat
bu bedevîler çok fakirlerdi. Onlarda koyun sütünden
yapılan sulu ayran, darı yarması ve bu yarmadan pi-
şirilmiş ekmekten başka hiçbir şey bulunmuyordu.
Onu da çok zor veriyorlardı. Şimdiye kadar buradaki
Arapların İngilizlerin bize yaptıkları hücumlardan ha-
berleri yoktu. Bundan dolayı hükûmete ve bize ihanet
etmeyi pek düşünmüyorlardı. Çölde kum ve dikenler
arasında yalın ayak yürümekten tabanları çatlamış bu
Arap aşiretlerini kendi hayatlarında bir defa olsun gi-
yemedikleri şey olan bizim ayaklarımızdaki çizmeler
onları çok imrendiriyorlardı. İngiliz cephesinden uzak
olduğundan mıdır, onların kumaş gömlekleri de yok
gibiymiş. Kadınları da sadece bir kat eski elbise üzeri-
ne kıldan örülmüş aba giymişler. Onların saçları ter ve
toprakla karışmış; yıkama ve taramanın ne olduğunu
görmemişlerdi. Bacak-kolları, yüzleri yeşil boyayla çı-
zılmış, burunlarına gümüş küpeler takılmış, bacakları-
na at zinciri gibi gümüş bilezik takılmıştı.

Biz şu çöl âleminde geçip **Mayadin**'e, ondan
Deyri-Zor' sancağına ulaşıp, orada bizden önce
ulaşmış olan yoldaşlarımızla görüşüp sevindik.

Yanşa Millî Yol, Sayı:11, Berlin, 1932.